

České učebnice kardiologie

První česká učebnice kardiologie byla součástí **Odborné pathologie a terapie nemocí vnitřních**, kterou redigoval **profesor Bohumil Eiselt**. Tato kniha začala vycházet v dubnu 1878 a na této učebnici vnitřního lékařství se podílela celá řada tehdejších špičkových odborníků (obr. 1).

Profesor Eiselt popisuje vydání Odborné pathologie a terapie nemocí vnitřních následovně: „*Nejtudnější a nejklamnější práce byla s vydáváním velké lékařské knihy. Mohl jsem ovšem sám nějakou stručnou Odbornou patologii vnitřních nemocí sepsati, to však nebyl můj úmysl. Chtěl jsem provést důkaz, že jest dostatek schopných domácích spisovatelů – lékařů českých, již by se mohli odvážit dle vlastních zkušeností společnou práci vydati knihu celé lékařské vědě obsahující a ne pouze vnitřní lékařství, nýbrž všechny nauky pro výkonného lékaře nutné, veškeré disciplíny v to shrnující s předpisy a platnými zákony při jistých nemocech sdělných, též i soudní lékařství a veřejné zdravotnictví. Práce má začala již v létě 1860, pak v roce 1863 mělo se v pravidelných intervalech každý rok asi 20 tiskových archů vydati, takže by během čtyř až pěti let byla kniha potřebám času vyhovující dokončena. Uplynulo 15 let, než jsem mohl přikročit k provedení úmyslu mého. Scházeli jsme se v malém kroužku denně v kavárně Regnemerově Na Příkopě, dávno již zašlé. Profesor Studnička, Kořistka, Emler a František Šimáček. Uvažovali jsme o možnosti, aby náklad na velkou patologii převzal nějaký nakladatel. Šimáček byl self-mademan. Co dokázal on při zakládání záložen! Při vydávání Posla z Prahy v bojích se všemi stranami a měl rozhled neobyčejný. Měl již dávno knihtiskárnu svou, ovšem pod jménem Koláře a spol., dobyl si svou neúpornou prací a spořivostí půdy vlastní. Podav mu obšírný program svůj zamýšlený, uvažovali jsme o možnosti vydávání. Při tehdejších cenách stál tisk borgesem velkého lexikonového formátu v tisíci exemplářích 30 zlatých, honorář 20 zlatých za každý arch, připočítaje k tomu výdaj za papír a tisk obálky, brochování, expedici, přišel nakladateli arch přes 50 zlatých výrobní ceny. Po vyjití sešitu vyplácel Šimáček redaktoru 80 zl., jež byly ihned spisovatelům dle obsahu práce vypláceny. První sešit vyšel v dubnu 1878 a první díl byl ukončen v dubnu 1879. Jako autoři se účastnili: Hlava, Janovský,*

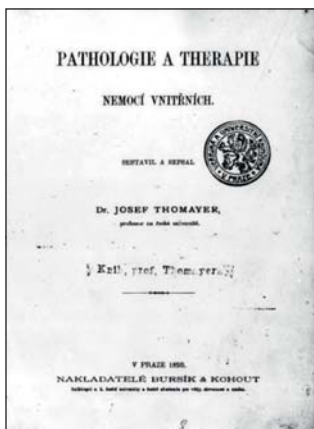
Jiruš, Lamb, Majxner, Maydl, Michl, Neureutter, Pelc, Rubeška, Salmon, Steffal, Streng, Schwing, Štastný, Thomayer – což zajisté svědčí o výběru dokonalém.“ (Bohumil Eiselt: O vzniku a začátcích české lékařské kliniky. V Praze. Knihkoupce dr. Ed. Grégr a syn – nákladem vlastním, 1908)

Jan Bohumil Eiselt se narodil 28. 8. 1831 v Poličce a zemřel 22. 8. 1908 v Praze, byl pohřben na Vyšehradě. Jako první přednášel česky již na pražské německé lékařské fakultě a je autorem desetidílné **Odborné pathologie i terapie nemocí vnitřních dle přednášek prof. Dr. Boh. Eiselta** – počet stran: 506, rok vydání: 1887. Tato kniha byla postupně přepracovávána a vydávána dalšími žáky a následovníky profesora Eiselta, z nichž první byl **Emerich Maixner** (narozen 5. 11. 1847 v Nové Huti u Nižboru na Berounsku), který promoval v roce 1871, praktikoval ve Všeobecné fakultní nemocnici pět let a v roce 1875 se stal druhým asistentem Bohumila Eiselta, v roce 1879 habilitoval z vnitřního lékařství ještě na nerozdělené lékařské fakultě a po rozdělení fakulty na českou a německou se stal přednostou polikliniky a v roce 1884 mimořádným profesorem pathologie a terapie nemocí vnitřních. Roku 1886 založil propedeutickou kliniku a vydal **Příruční knihu speciální pathologie a terapie nemocí vnitřních** (1888–1897), v níž je velká část věnována nemocím srdce a cév. V roce 1912 vyšlo druhé, značně přepracované vydání prvního dílu jeho učebnice **Nemoci srdce a cévstva**, kterou Thomayer označil za první českou učebnici srdečních a cévních nemocí.

Dalším pokračovatelem vydávání **Pathologie a terapie nemocí vnitřních** byl známý lékař, **profesor Josef Thomayer**, který sestavil a sepsal tuto knihu v Praze v roce 1895 a vydal v nakladatelství Bursík a Kohout (knihkupci CK České university a České akademie pro vědy, slovesnost a umění) (obr. 2). Vydávání **Pathologie a terapie nemocí vnitřních** potom dále pokračovalo s kardiologií ve druhém svazku této knihy, kterou redigoval **profesor Josef Pelnář** (obr. 3) a vydal rovněž v nakladatelství Bursík a Kohout (knihkupci CK České university a České akademie pro vědy, slovesnost a umění) v Praze v roce 1934. Kardiologickou část ve druhém díle zpracoval **profesor Bohumil Prusík** (obr. 4).

Obr. 1 – Odborná pathologie a terapie nemocí vnitřních Bohumila Eiselta

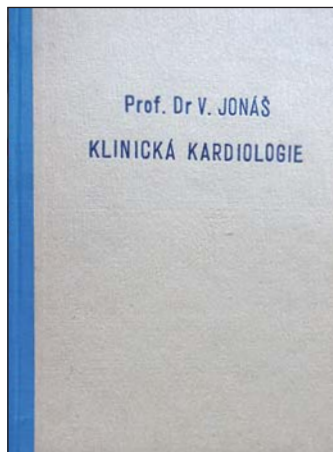
Obr. 2 – Pathologie a terapie nemocí vnitřních Josefa Thomayera

Obr. 3 – Druhý svazek Pathologie a terapie nemocí vnitřních Josefa Pelnáře

Obr. 4 – Kardiologická část ve druhém díle Pathologie a terapie nemocí vnitřních Bohumila Prusíka

Obr. 5 – Klinická kardiologie
Vratislava Jonáše

První českou monografií věnovanou čistě kardiologii nazvanou **Klinická kardiologie** sepsal **profesor Vratislav Jonáš** a vydal ji ve Zdravotnickém nakladatelství v Praze v roce 1950 (obr. 5). Knihu psal během 2. světové války, je to rozsáhlá monografie, která má 752 stran a 65 příloh a 114 vyobrazení, navíc 60

vyobrazení v přílohách. Tato kniha byla přeložena do ruštiny a profesor Vratislav Jonáš potom přidal ještě Speciální kardiologii, díl I v roce 1957 a díl II v roce 1962.

V socialistickém Československu bylo vydáno ještě několik dalších kardiologických monografií, oproti dosud uváděným šlo spíše o drobnější vydání a byla to v roce 1964 **Kardiologie praktického lékaře** **MUDr. Pavla Jerieho**, 355 stránková publikace menšího formátu s 37 vyobrazeními v textu a 7 v přílohách. A dále **Kardiologie profesora Vlastimila Víška**, jež vyšla v roce 1976 rovněž ve Státním zdravotnickém nakladatelství Praha, které již mělo v té době v názvu další přívlasek Avicenum. Dvě vydání **Kardiologie** v nakladatelství Grada Avicenum po revoluci přidal **profesor Miloš Štejfa**, z nichž první bylo v roce 1995, a tato kniha se dočkala i elektronického třetího vydání – v podstatě první elektronicky vydaná kardiologie. Ze spoluautorů je nutno jmenovat profesory Romana Čerbáka, Pavla Kamaryta, Jiřího Tomana a Karla Zemana. V roce

1994 vydali **Kardiologii v praxi** a v roce 1999 obšírnější **Kardiologii** **profesoři Pavel Gregor a Petr Widimský** v nakladatelství Galén.

Stručnou klinickou kardiologii pod názvem **Klinická kardiologie stručně** vydal v roce 2004 v Olomouci **profesor Jan Lukl**. Kniha má malý formát, 270 stran a je bohatě doplněna barevnými schémata, tabulkami a vyobrazeními.

V roce 2004 vydal velkoformátovou a do té doby nejobšírnější referenční publikaci **Kardiologie** na 1 500 stránkách ve dvou svazcích v nakladatelství Galén **profesor Michael Aschermann** s celou řadou spoluautorů.

Praktickou kardiologii napsal v roce 2011 **profesor František Kölbél** s řadou spoluautorů, tato kniha má téměř 300 stran menšího formátu.

Kardiologii v praxi rovněž publikoval **profesor Vladimír Staněk** v roce 2014. Po velké knize profesora Aschermanna je to kniha malého formátu se spoustou obrázků, tabulek a grafů na 375 stránkách, napsaná jedním autorem.

V roce 2009 vyšlo první vydání velkoformátové tisíci-stránkové **Klinické kardiologie**, **profesora Vojáčka a docenta Kettnera**, na níž se podílela celá řada předních českých kardiologů. Kniha je doplněna velkým množstvím barevných tabulek, obrázků a grafů, dočkala se druhého vydání v roce 2012. První dvě vydání vyšla v nakladatelství Nucleus a třetí aktualizované vydání na přelomu roku 2017 a 2018 v nakladatelství Maxdorf.

V roce 2017 vydala Mladá fronta velkoformátovou učebnici **Kardiologie** České kardiologické společnosti pod redakcí **profesora Miloše Tábořského** s reedicí v roce 2018.

*Prof. MUDr. Jan F. Vojáček DrSc., FESC, FACC,
I. interní kardioangiologická klinika,
LF UK a FN Hradec Králové,
e-mail: vojacjan@fnhk.cz*